

Förändringar i kostnadsutjämningen för LSS-verksamhet

Sammanfattning

Utskottet tillstyrker regeringens förslag i proposition 2007/08:88 om förändringar i kostnadsutjämningsystemet för insatser enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Därmed godkänner utskottet att endast insatsen boende ska ingå i beräkningen av standardkostnaden för personer som har både insatsen boende och insatsen personlig assistans. Insatsen särskilt anpassad bostad ska utgå ur beräkningen. Utskottet tillstyrker även att bestämmelserna om utjämning för LSS-kostnader samlas i en enda lag, lagen om utjämning av kostnader för stöd och service för vissa funktionshindrade.

Utskottet delar regeringens bedömning att kostnadsfördelningen mellan olika LSS-insatser bör uppdateras och att hanteringen av vissa insatser i utjämningen bör omdefinieras. Antalet personer med beslut enligt lagen (1993:389) om assistansersättning bör ingå i beräkningarna av genomsnittskostnaden för att den bättre ska spegla den korrekta kostnaden för personlig assistans. För att öka träffsäkerheten i utjämningen bör personalkostnadsindex uppdateras och räknas om. Samtidigt tas koncentrationsindex bort från standardkostnadsberäkningarna, vilket också innebär att kostnadsutjämningen förenklas.

Vidare tillstyrker utskottet regeringens förslag till införandebidrag. De kommuner som till följd av de aktuella förändringarna får ett försämrat utfall överstigande 200 kr per invånare erhåller rätt till ett tillfälligt bidrag under 2009 motsvarande det belopp som överstiger 200 kr per invånare. Utskottet avstyrker därmed Socialdemokraternas motion angående införandebidrag.

Den nya lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2009.

I betänkandet finns en reservation.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning	4
Bakgrund	5
Utskottets överväganden	9
Förändringar i kostnadsutjämnningen för LSS-verksamhet	9
Reservation	14
Förändringar i kostnadsutjämnningen för LSS-verksamhet (s)	14
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	16
Propositionen	16
Följdmotionen	16
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	17

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Förändringar i kostnadsutjämnningen för LSS-verksamhet

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om utjämning av kostnader för stöd och service till vissa funktionshindrade,
2. lag om ändring i lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommundens och annan menighets utdebitering av skatt, m.m.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2007/08:88 och avslår motion 2007/08:Fi8 av Thomas Östros m.fl. (s).

Reservation (s)

Stockholm den 6 maj 2008

På finansutskottets vägnar

Stefan Attefall

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Stefan Attefall (kd), Thomas Östros (s), Ulf Sjösten (m), Anna Lilliehöök (m), Sonia Karlsson (s), Lars Elinderson (m), Roger Tiefensee (c), Monica Green (s), Johan Pehrson (fp), Hans Hoff (s), Peder Wachtmeister (m), Agneta Gille (s), Ulla Andersson (v), Emma Henriksson (kd), Mikaela Valtersson (mp), Ann-Charlotte Hammar Johnsson (m) och Jörgen Hellman (s).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I januari 2006 tillkallade regeringen en särskild utredare med uppgift att följa upp och se över det nationella kostnadsutjämningsystemet för verksamhet enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS), (dir. 2006:15). Utredningen hade i uppdrag att bedöma om målet med systemet – att ge alla kommuner likvärdiga ekonomiska förutsättningar att bedriva verksamhet enligt LSS – uppnåts. Utredningen skulle också undersöka hur tidseftersläpningen, kommunernas påverkan på beräkningsunderlaget och kvaliteten i uppgiftslämnandet inverkar på resultatet. Slutligen skulle utredningen även undersöka möjligheter till förenklingar av systemet som samtidigt innebär att påverkbarheten minskar.

Utredningen, som antog namnet LSS-utjämningskommittén, överlämnade i september 2007 betänkandet Utjämning av kommunernas LSS-kostnader – översyn och förslag (SOU 2007:62).

Efter remissbehandling överlämnade regeringen den 18 mars 2008 proposition 2007/08:88 Förändringar i kostnadsutjämnningen för LSS-verksamhet. I propositionen föreslår regeringen att riksdagen antar regeringens förslag till lag om utjämning av kostnader för stöd och service till vissa funktionshindrade och lag om ändring i lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m.m. Regeringens förslag återges i *bilaga 1* och lagförslagen i *bilaga 2*.

Regeringen har inte inhämtat Lagrådets yttrande över lagförslagen eftersom dessa kan anses vara av sådan enkel beskaffenhet att Lagrådets yttrande skulle sakna betydelse. Härvid har man beaktat att förslaget till lag om utjämning av kostnader för stöd och service till vissa funktionshindrade huvudsakligen utgör en sammanslagning av två lagar som sedan 2004 reglerar det nationella systemet för utjämning av kostnader för LSS-verksamhet (se bakgrundsbeskrivningen på nästa sida). Dessa lagar har varit föremål för Lagrådets granskning. Övergångsbestämmelserna i lagförslaget har utformats efter förebild i lagen (2004:773) om kommunalekonomisk utjämning som varit föremål för Lagrådets granskning. Bestämmelsen om det tillfälliga införandebidraget är ny. Den föreslagna ändringen i lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m.m. utgör endast en följdändring.

Med anledning av propositionen har en motion väckts. Förslaget i motionen återges i *bilaga 1*.

Bakgrund

Det nuvarande nationella systemet för utjämning av kommunernas kostnader för verksamhet enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) infördes den 1 mars 2004 för att enskilda kommuner inte skulle drabbas av höga kostnader för LSS-verksamheten.¹ Systemet regleras i följande lagar och förordning:

- LSS-utjämningslagarna – lagen (2003:886) om utjämningsavgift för kommuner för kostnader enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade och lagen (2003:887) om utjämningsbidrag till kommuner för kostnader enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade
- LSS-utjämningsförordningen – förordningen (2004:9) om utjämningsbidrag till och utjämningsavgift för kommuner för kostnader enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade.

Beräkningen av bidrag och avgifter inom LSS-utjämnningssystemet baseras på antalet verkställda beslut om och genomsnittskostnader för insatser enligt LSS samt kommunernas kostnad för personlig assistans enligt lagen (1993:389) om assistansersättning (LASS).

LSS – lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade

LSS är en väsentlig del av den handikappreform som riksdagen beslutade om 1993.² Syftet med lagen är att göra det möjligt för personer med omfattande funktionshinder att leva som andra. Insatserna ska vara varaktiga, samordnade och anpassade till de funktionshindrades individuella behov. För att komma i fråga för stöd enligt LSS måste en person ingå i en av de tre personkretsar som definieras i lagens första paragraf:

1. utvecklingsstörning, autism eller autismliknande tillstånd,
2. betydande och bestående begåvningsmässigt funktionshinder efter hjärnskada i vuxen ålder föranledd av yttre våld eller kroppslig sjukdom,
3. andra varaktiga fysiska eller psykiska funktionshinder som uppenbart inte beror på normalt åldrande, om de är stora och förorsakar betydande svårigheter i den dagliga livsföringen och därmed ett omfattande behov av stöd och service.

Personer som tillhör någon av dessa personkretsar har rätt till stöd och service enligt LSS, om de behöver sådan hjälp i sin livsföring och detta behov inte kan tillgodoses på annat sätt. Den funktionshindrade ska själv i största möjliga utsträckning ges inflytande över valet av insats. LSS rymmer tio olika möjliga insatser. Dessa anges i lagens 9 § och varierar

¹ Prop. 2002/03:151, bet. 2003/04:FiU9, rskr. 2003/04:40.

² Prop. 1992/93:159, bet. 1992/93:SoU19, rskr. 1992/93:321.

mycket i karaktär, från rådgivning till särskilt boende. Kommunerna har ansvaret för samtliga insatser utom insatsen råd och stöd som landstinget ansvarar för.

Regeringens aktuella förslag till förändringar i hanteringen av LSS-insatser i utjämnningssystemet berör två av de tio möjliga insatserna enligt LSS: personlig assistans (9 § 2 LSS) och bostad och särskild service eller annan särskilt anpassad bostad för vuxna (9 § 9 LSS). Nedan sammanfattas bestämmelserna för dessa två insatser.

Personlig assistans

För att ha rätt till insatsen personlig assistans krävs att personen har vissa grundläggande hjälpbehov utöver att personen ska ha stora och varaktiga funktionshinder (9 a § LSS). Den som har behov av personlig assistans för sina grundläggande behov har även rätt till insatsen för andra personliga behov, om behoven inte tillgodoses på annat sätt.

Bostad med särskild service m.m.

I 9 § LSS regleras även vuxnas rätt till bostad med särskild service eller annan särskilt anpassad bostad. I förarbetena till LSS anges att en bostad enligt denna punkt kan utformas på olika sätt. Tre huvudformer kan dock urskiljas. Med *servicebostad* avses en fullvärdig bostad med god tillgänglighet där omfattande service och vård ges dygnet runt. Bostaden upplåts på sedvanligt sätt. Servicehus är beteckning för en anläggning som har flera servicebostäder, visst fast basstöd för hela anläggningen samt gemensamma utrymmen för service och gemenskap. I en *gruppbofastad* ska finnas nödvändig fast kollektiv bemanning som i huvudsak ska täcka de boendes hela stödbehov. Gruppbofastaden är tänkt för den som har ett så omfattande tillsyns- och omvårdnadsbehov att mer eller mindre kontinuerlig närvaro av personal är nödvändig. Antalet boende i en gruppbofastad bör vara litet. En *särskilt anpassad bostad* är en vanlig bostad med viss grundanpassning. Bostaden har ingen fast bemanning.

Särskilda boendeformer för service och omvårdnad för äldre, sjukhem, hem för vård eller boende (HVB), familjehem för vuxna och liknande insatser är inte insatser enligt LSS utan beviljas som bistånd enligt socialtjänstlagen.

LASS – lagen (1993:389) om assistansersättning

Assistansersättningen är ett bidrag inom socialförsäkringen för att bekosta personlig assistans enligt 9 § 2 LSS. Med personlig assistans menas ett personligt utformat stöd. En förutsättning för att erhålla assistansersättning är att personen bedöms tillhöra personkretsen enligt 1 § LSS och har behov av personlig assistans för sina grundläggande behov i den dagliga livsföringen under i genomsnitt mer än 20 timmar per vecka (3 § LASS).

Sedan 2001 gäller att assistansersättning även kan ges till personer äldre än 65 år i de fall assistans beviljats till den enskilde innan denne fyllt 65 år.

Assistansersättning lämnas med ett schablonbelopp per timme och betalas i regel inte ut för tid då den ersättningsberättigade vårdas på sjukhus eller vistas i barnomsorg, skola eller daglig verksamhet. Ersättning lämnas inte heller till person som bor i en gruppboende eftersom det i en sådan bostad finns en fast kollektiv bemanning och behovet därmed tillgodoses på annat sätt (4 § LASS).

Kommunerna har kostnadsansvaret för de första 20 timmarna personlig assistans per vecka medan staten har kostnadsansvaret för de överskjutande timmarna (19 § LASS). Utöver kostnadsansvaret för de första 20 timmarna har kommunerna även kostnader för behov av utökad assistans vid t.ex. sjukdom.

Uppbyggnad av kostnadsutjämnningen för LSS-verksamhet

Inom systemet för kostnadsutjämnning för LSS-verksamhet får kommuner bidrag alternativt betalar avgifter, vilka beräknas med utgångspunkt i standardkostnaden för varje kommuns LSS-insatser. I beräkningen av standardkostnaden ingår som faktorer samtliga LSS-insatser förutom råd och annat personligt stöd. Underlaget för beräkningarna per kommun härrör från verksamhetsstatistiken från Socialstyrelsen och räkenskapssammandraget från Statistiska centralbyrån (SCB).

Beräkningarna genomförs i flera steg. I ett första steg beräknas en kostnad per kommun som utgår från antalet verkställda beslut om LSS-insatser per insatstyp multiplicerad med en nationell genomsnittskostnad per insats. Produkterna summeras och till den erhållna summan adderas kommunens ersättning till Försäkringskassan för de 20 första timmarna enligt LASS. I steg 2 multipliceras denna kostnad med ett koncentrationsindex som utgår från ett antagande att kommuner som har många personer med insatser enligt LSS i förhållande till den totala folkmängden har lägre kostnader per LSS-insats på grund av s.k. stordriftsfördelar och motsatt. I steg 3 multipliceras kostnaden vidare med ett personalkostnadsindex som ska avspejla hur mycket kommunens personalkostnader avviker från motsvarande genomsnittskostnad i landet. Därefter räknas resultatet upp till bidrags- och avgiftsårets nivå med hjälp av den av regeringen prognostiserade förändringen av nettoprisindex. Den slutliga kostnaden divideras sedan med antalet invånare den 1 november året före det år bidraget ska lämnas (utjämningsåret), vilket ger kommunens standardkostnad.

En kommun vars standardkostnad per invånare överstiger den för landet genomsnittliga standardkostnaden per invånare har rätt till ett bidrag som motsvarar mellanskillnaden, multiplicerad med antalet invånare i kommunen den 1 november året före utjämningsåret. En kommun vars standardkostnad per invånare understiger den för landet genomsnittliga standard-

kostnaden per invånare ska betala en avgift som motsvarar mellanskillnaden, multiplicerad med antalet invånare i kommunen vid samma tidpunkt som ovan.

Det nuvarande LSS-utjämningssystemet införs i enlighet med riksdagens beslut successivt genom att bidrags- och avgiftskommuner inledningsvis inte får fullt bidrag respektive inte får betala full avgift till systemet. Övergångsperioden sträcker sig under åren 2004–2008 i enlighet med punkt 2 i övergångsbestämmelserna till LSS-utjämningslagarna.

Utskottets överväganden

Förändringar i kostnadsutjämnningen för LSS-verksamhet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om utjämnning av kostnader för stöd och service till vissa funktionshindrade samt lag om ändring i lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m.m. Motionärernas förslag om ett förlängt och utökat införandebidrag avslås. Jämför reservation (s).

Propositionen

Regeringen erinrar om att det ordinarie systemet för kommunalekonomisk kostnadsutjämnning baseras på huvudprincipen att de faktorer som ligger till grund för utjämningsberäkningarna ska vara opåverkbara från kommunens sida, samtidigt som de ska ta hänsyn till de strukturella skillnader mellan kommuner som finns i de olika verksamheterna. Denna princip har visat sig svår att följa i utjämnningssystemet för LSS-verksamheten. Till följd av ojämnheter i den historiska länsvisa koncentrationen av verksamhetsenheter har LSS-utjämnningen inte ansetts kunna utgå från strukturella skillnader i kommunernas befolkning. LSS-utjämnningen har i stället byggts på beslut som kommunen har fattat och de verksamhetskostnader som kommunen har redovisat. Dessa faktorer är inte opåverkbara.

I LSS-utjämningskommitténs uppdrag ingick att analysera om det finns för kommunerna opåverkbara faktorer som kan ligga till grund för utjämnningen av LSS-kostnader. Kommittén har, i likhet med tidigare utredningar, inte lyckats finna opåverkbara strukturella faktorer som kan användas för en kostnadsutjämnning. Mot den bakgrunden bedömer regeringen att det för närvarande inte finns ett opåverkbart och tillräckligt träffsäkert alternativ till beräkningarna i det nuvarande LSS-utjämnningssystemet. Det finns inte heller i dagsläget underlag för att förbättra incitamenten för kostnadseffektiviseringar eller förkorta eftersläpningseffekten i systemet. Regeringen anser därför att det nuvarande systemet bör behållas men justeras för att förbättra träffsäkerheten.

Förslag till ny beräkning av standardkostnad avseende boende

Regeringen föreslår att insatsen särskilt anpassad bostad för vuxna inte längre ska ingå i beräkningen av standardkostnaden avseende boende. Förslaget utgår från LSS-utjämningskommitténs bedömning att den beräknade

kostnaden för anpassad bostad i dagens utjämningsystem är orimligt hög jämfört med det verkliga förhållandet. Detta beror på att insatserna särskilt anpassad bostad och bostad med särskild service för vuxna i det nuvarande systemet hanteras på samma sätt och ersätts med samma standardkostnad per insats trots att kostnaden för den förstnämnda boendetyper kan antas vara avsevärt lägre.

Vidare föreslår regeringen att dubbelberäkningen i utjämningsen för insatserna bostad med särskild service för vuxna respektive personlig assistans tas bort. För personer som har båda insatserna innebär det att endast den förstnämnda av insatserna ska ingå i beräkningen av standardkostnaden. Regeringen anser, med hänsyn till de övriga förändringar som föreslås i propositionen, att dessa personer i LSS-utjämningsen endast bör beräknas efter insatskostnaden för boende med särskild service då personlig assistans i första hand är tänkt som en insats i hemmet.

Uppdatering och justering av underlaget för beräkningarna

Regeringen bedömer att kostnadsfördelningen mellan olika LSS-insatser vid beräkningen av en kommuns standardkostnad bör uppdateras. För att uppnå en bättre kostnadsfördelning som är mer aktuell och grundad på ett bredare underlag avser regeringen att använda s.k. handikappnycklar avseende 2005, vilka har tagits fram av Sveriges Kommuner och Landsting (SKL). Dessa handikappnycklar ska ersätta det hittills använda beräkningsunderlag som baseras på det av SCB sammanställda räkenskapssammandraget för kommunerna. Handikappnycklarna underlättar för kommunerna att rapportera in sina kostnader på samma sätt, vilket leder till en mer korrekt bild av insatserna. Genomsnittkostnaderna för boende bör dock enligt regeringen på sikt kunna fastställas med ledning av uppgifter från räkenskapssammandraget.

Den i dag tillämpade genomsnittskostnaden för personlig assistans speglar enligt regeringens bedömning inte den korrekta kostnaden för denna insats. Trots att genomsnittskostnaden omfattar både kostnader för personlig assistans enligt LSS och de kostnader som kommunerna har enligt LASS sätts de totala kostnaderna i utjämningsen i relation till antalet personer med personlig assistans enligt LSS. I och med detta höjs genomsnittskostnaden för insatsen. Därför anser regeringen att man i fortsättningen ska använda beslutade insatser och kostnader för personlig assistans både enligt LSS och enligt LASS för att beräkna genomsnittskostnaden för personlig assistans i LSS-utjämningsen. Fördelningen av genomsnittskostnaden ska beräknas med hjälp av SKL:s handikappnycklar. Detta kommer enligt regeringen att öka träffsäkerheten i LSS-utjämningsen och bättre spegla kommunernas kostnader för personlig assistans.

Resultaten av LSS-utjämningskommitténs arbete visar vidare att man inte generellt kan belägga att det finns stordriftsfördelar i kommunernas LSS-verksamhet. Av alternativa beräkningar som gjorts inom ramen för utredningen framgår att det koncentrationsindex som hittills använts vid

beräkningen av standardkostnaden för LSS-insatser inte har någon större påverkan på resultaten av utjämningen. I vissa fall kan det t.o.m. försämrat träffsäkerheten för beräkningarna. Därför anser regeringen att koncentrationsindex i fortsättningen inte bör ingå i standardkostnadsberäkningarna inom LSS-utjämningsystemet. Denna förändring medför att systemet förenklas och blir mer transparent.

Regeringen vill också bibehålla träffsäkerheten i systemet på en hög nivå genom en uppdatering och omräkning av personalkostnadsindex. Personalkostnadsindex ska därmed även i fortsättningen användas vid beräkningen av standardkostnaden för LSS-insatser trots att det finns möjlighet för enskilda kommuner att påverka indexet. Enligt LSS-utjämningskommitténs slutsatser har personalkostnadsindex avgörande betydelse för en hög träffsäkerhet, varför det ska uppdateras ofta. Samtidigt ska personalkostnadernas andel av nettokostnaderna sänkas från nuvarande 86 % till 85 %. Vid beräkningen av personalkostnadsindex ska även den andel som kommunerna betalar till Försäkringskassan för privat assistansverksamhet sänkas från nuvarande 23 % till 20 %. Dessa förändringar bör enligt regeringens bedömning implementeras i systemet inför 2009 års beräkning av kostnadsutjämningen för LSS-verksamhet.

Förslag till införandebidrag

Regeringen föreslår att de kommuner som till följd av de föreslagna och aviserade förändringarna får en avgiftshöjning eller en bidragsminskning överstigande 200 kr per invånare, ska få ett tillfälligt införandebidrag motsvarande det belopp som överstiger 200 kr per invånare. Då förändringarna i avgifterna respektive bidragen är begränsade till som mest drygt 430 kr per invånare föreslår man att införandebidraget endast utgår under ett år, dvs. införandeåret 2009.

Införandebidraget beräknas uppgå till ca 15 miljoner kronor. Det belopp med vilket bidraget till följd av införanderegler överstiger avgiften bör enligt regeringen neutraliseras genom att anslaget 48:1 Kommunalekonomisk utjämning minskas med motsvarande belopp. Regeringen aviserar att man återkommer i denna fråga i budgetpropositionen för 2009.

Lagförslagen i övrigt

Regeringen anser att det är en fördel att lagbestämmelser om utjämningsystemen finns samlande i ett fåtal lagar. Därför föreslår man att bestämmelserna om utjämning för LSS-kostnader regleras i en enda lag, efter förebild i lagen (2004:773) om kommunalekonomisk utjämning. Genom den nya lagen upphävs de nuvarande LSS-utjämningslagarna. De upphävda lagarna föreslås gälla fortfarande i fråga om bidrag och avgifter för 2008 och tidigare år.

Förslaget till den nya lagen om utjämning av kostnader för stöd och service till vissa funktionshindrade överensstämmer i sak med de nuvarande LSS-utjämningslagarna, med undantag för 2 § som berörs av reger-

ingens förslag till ändringar i beräkningen av standardkostnaden i den del som avser boende. Införandereglerna anges i punkt 4 i övergångsbestämmelserna till den föreslagna lagen. Dessutom föreslår regeringen ett förtydligande i lagens 1 § i form av en hänvisning till LASS.

Regeringens förslag föranleder vidare en följdändring i 4 § lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m.m.

De nya lagarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2009.

Uppföljning och utvärdering av LSS-utjämningsystemet

Regeringen delar LSS-utjämningskommitténs bedömning att LSS-utjämningsystemet bör bli föremål för en löpande uppföljning och utvärdering. I avvaktan på att LSS-kommittén lämnat sitt slutbetänkande tar dock regeringen i dagsläget inte ställning till i vilken form eller var uppföljningen bör ske. Skälet till detta är att LSS-kommittén inom ramen för en bred översyn av hela LSS (dir. 2006:68) också ska beakta påverkan av kostnadsutjämnningen av LSS-kostnader.

Motionen

Enligt vad *Socialdemokraterna* framför i *motion Fi8* är det av största vikt för landets kommuner att ett välfungerande system för utjämnning av LSS-kostnader kommer till stånd. Motionärerna ser regeringens förslag som ett steg på vägen. Den tid som regeringen föreslår för införandebidraget är dock enligt motionärerna för kort. I stället bör införandebidraget förlängas till två år för att mildra negativa effekter av regelförändringarna hos de kommuner som drabbas hårdast. Därför föreslår motionärerna att de kommuner som till följd av de aktuella förändringarna får en utfallsförsämring överstigande 150 kr per invånare, under 2009 ska få ett tillfälligt införandebidrag motsvarande det belopp som överskrider 150 kr per invånare. De kommuner som får en utfallsförsämring överstigande 300 kr per invånare ska vidare under 2010 få ett tillfälligt införandebidrag motsvarande det belopp som överskrider 300 kr per invånare.

Utskottets ställningstagande

Finansutskottet har vid flera tillfällen understrukit vikten av att alla kommuner får likvärdiga ekonomiska förutsättningar att bedriva verksamhet enligt LSS så att individens behov av stöd och service ska kunna tillgodoses på rätt sätt.¹ Därför ser utskottet positivt på att regeringen nu presenterar förslag som ska öka träffsäkerheten i den nationella kostnadsutjämnningen för LSS-verksamhet. Det är också av central betydelse för utjämnningens funktionssätt att systemet med de föreslagna förändringarna förenklas och blir mer transparent.

¹ Till exempel i bet. 2006/07:FiU3.

Utskottet ställer sig därmed bakom förslaget till en ny beräkning av standardkostnaden för boende. Vidare delar utskottet regeringens bedömning att underlaget för beräkningarna i LSS-utjämningsystemet bör uppdateras och justeras i enlighet med vad som anges i propositionen. I och med dessa uppdateringar finns det enligt utskottets mening inte anledning till att utöka införandebidraget på det sätt som föredras av motionärerna. Resultaten av LSS-utjämningskommitténs arbete visar att de utfallsförsämringar som beräknas uppstå i en del kommuner till följd av de föreslagna förändringarna är av sådan omfattning att de snabbt kan vägas upp av den ökade träffsäkerheten i systemet. Med hänsyn härtill anser utskottet att de införanderegler som föreslås i propositionen är välavvägda både när det gäller genomförandetiden och begränsningen av det försämrade utfallet. Utskottet förutsätter samtidigt att regeringen vid ett lämpligt tillfälle återkommer till frågan i vilken form en fortsatt uppföljning av LSS-utjämningsystemet bör ske.

Med det anförda tillstyrker utskottet propositionens förslag och avstyrker förslaget i motionen Fi8 (s).

Reservation

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservation.

Förändringar i kostnadsutjämnningen för LSS-verksamhet (s)

av Thomas Östros (s), Sonia Karlsson (s), Monica Green (s), Hans Hoff (s), Agneta Gille (s) och Jörgen Hellman (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut borde ha följande lydelse:

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om utjämning avkostnader för stöd och service till vissa funktionshindrade med den ändringen att punkt 4 i övergångsbestämmelserna ges följande lydelse: ”4. En kommun vars bidrag minskar eller avgift ökar med mer än 150 kronor per invånare år 2008 enligt de lagar som upphävs genom denna lag jämfört med en kommuns bidrag respektive avgift enligt 2–4 §§ om dessa bestämmelser skulle ha gällt för år 2008, har rätt till ett tillfälligt införandebidrag under år 2009 motsvarande det belopp som överstiger 150 kronor per invånare. En kommun vars bidrag minskar eller avgift ökar med mer än 300 kronor per invånare år 2008 enligt de lagar som upphävs genom denna lag jämfört med en kommuns bidrag respektive avgift enligt 2–4 §§ om dessa bestämmelser skulle ha gällt för år 2008, har därutöver rätt till ett tillfälligt införandebidrag under år 2010 motsvarande det belopp som överstiger 300 kronor per invånare.”,

2. lag om ändring i lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m.m.

Därmed bifaller riksdagen motion

2007/08:Fi8 av Thomas Östros m.fl. (s) och

bifaller delvis proposition 2007/08:88.

Ställningstagande

Vi anser att det är av största vikt för landets kommuner att ett välfungerande system för kostnadsutjämnningen för LSS-verksamhet kommer tillstånd. De förslag som regeringen presenterar i propositionen är ett steg på vägen. Vi står därför i allt väsentligt bakom vad regeringen föreslår.

De förändrade reglerna för beräkningar inom LSS-utjämnningssystemet, och de ekonomiska effekter som dessa regelförändringar får, drabbar dock ett antal kommuner hårt. Ett införandebidrag som utgår under ett år kan enligt vår bedömning inte minska de negativa effekterna i tillräcklig omfattning. I stället bör införandebidraget förlängas till två år för att mildra regelförändringarnas följder i de hårdast drabbade kommunerna.

Mot denna bakgrund föreslår vi att kommuner som till följd av de av regeringen föreslagna förändringarna i kostnadsutjämningen får en utfallsförsämring överstigande 150 kr per invånare, ska få ett tillfälligt införandebidrag under 2009 motsvarande det belopp som överskrider 150 kr per invånare. De kommuner som får en utfallsförsämring överstigande 300 kr per invånare ska under 2010 få ett tillfälligt införandebidrag motsvarande det belopp som överskrider 300 kr per invånare.

Därmed tillstyrker vi motion Fi8 (s) och tillstyrker delvis propositionens förslag.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2007/08:88 Förändringar i kostnadsutjämnningen för LSS-verksamhet:

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om utjämning av kostnader för stöd och service till vissa funktionshindrade,
2. lag om ändring i lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m.m.

Följdmotionen

2007/08:Fi8 av Thomas Östros m.fl. (s):

Riksdagen beslutar om en förlängning av införandebidraget i enlighet med vad som anförs i motionen.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om utjämning av kostnader för stöd och service till vissa funktionshindrade

Härigenom föreskrivs följande.

Inledande bestämmelse

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om utjämningsbidrag och utjämningsavgift för kostnader enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade och lagen (1993:389) om assistansersättning.

Beräkning av bidrag och avgifter

2 § För varje kommun beräknas en standardkostnad för

1. insatser enligt 9 § 2–8 och 10 lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade,
2. bostad med särskild service för vuxna, och
3. den ersättning varje kommun betalar till Försäkringskassan enligt 20 § lagen (1993:389) om assistansersättning.

Om en person har beviljats både insatsen biträde av personlig assistent eller ekonomiskt stöd till skäliga kostnader för sådan assistans och insatsen bostad med särskild service för vuxna, ska endast sistnämnda insats ingå i beräkningen.

Med standardkostnad avses en för varje kommun beräknad teoretisk kostnad för de insatser och den ersättning som anges i första stycket.

3 § En kommun vars standardkostnad per invånare överstiger den för landet genomsnittliga standardkostnaden per invånare har rätt till ett bidrag som motsvarar mellanskillnaden, multiplicerad med antalet invånare i kommunen den 1 november året före det år bidraget ska lämnas (utjämningsåret).

En kommun vars standardkostnad per invånare understiger den för landet genomsnittliga standardkostnaden per invånare ska betala en avgift som motsvarar mellanskillnaden, multiplicerad med antalet invånare i kommunen den 1 november året före utjämningsåret.

Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om beräkningen av bidraget och avgiften.

4 § Bidrag och avgifter beräknas på grundval av den indelning av kommuner som gäller vid början av utjämningsåret.

Hur bidrag och avgift fastställs m.m.

5 § Skatteverket beslutar senast den 20 januari under utjämningsåret preliminärt om bidrag respektive avgift för varje kommun.

En kommun får senast den 15 februari under utjämningsåret till Skatteverket påtala brister och oriktiga uppgifter i underlaget för beslutet.

Skatteverket fastställer bidrag respektive avgift för varje kommun senast den 15 april under utjämningsåret.

6 § Bidrag och avgift ska betalas respektive avräknas i samband med och på motsvarande sätt som vid utbetalning av kommunalskattemedel enligt 4 § lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m.m.

Överklagande

7 § Skatteverkets beslut enligt denna lag får överklagas hos regeringen.

Vid prövningen av ett beslut enligt 5 § tredje stycket får sådana fel och brister i underlaget för beslutet som har påtalats först efter den tidpunkt som anges i 5 § andra stycket, beaktas endast om det finns synnerliga skäl.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2009.
 2. Genom lagen upphävs
 - a) lagen (2003:886) om utjämningsavgift för kommuner för kostnader enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, och
 - b) lagen (2003:887) om utjämningsbidrag till kommuner för kostnader enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade.
 3. De upphävda lagarna gäller fortfarande i fråga om bidrag och avgifter för år 2008 och tidigare år.
 4. En kommun vars bidrag minskar eller avgift ökar med mer än 200 kronor per invånare år 2008 enligt de lagar som upphävs genom denna lag jämfört med en kommuns bidrag respektive avgift enligt 2–4 §§ om dessa bestämmelser skulle ha gällt för år 2008, har rätt till ett tillfälligt införandebidrag under år 2009 motsvarande det belopp som överstiger 200 kronor per invånare.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m.m.

Härigenom föreskrivs att 4 § lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m.m.¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §²

Det som sägs i denna paragraf om kommun och kommunalskattemedel tillämpas också i fråga om landsting och landstingsskattemedel samt kommuns begravningsavgiftsmedel. I fråga om slutavräkning av begravningsavgiftsmedel gäller dock i stället bestämmelserna i sjätte stycket.

En kommun har rätt att under visst år (beskattningsåret) av staten uppbära preliminära kommunalskattemedel med ett belopp som motsvarar produkten av de sammanlagda beskattningsbara förvärvsinkomsterna i kommunen enligt Skatteverkets beslut enligt 4 kap. 2 § taxeringslagen (1990:324) om taxering till kommunal inkomstskatt (skatteunderlaget) året före beskattningsåret, den skattesats som har beslutats för beskattningsåret och de uppräkningsfaktorer enligt tredje stycket som har fastställts senast i september året före beskattningsåret. En kommun har också rätt att under visst år (avgiftsåret) av staten uppbära fastighetsavgiftsmedel med belopp som motsvarar vad kommunen haft rätt att uppbära i sådana medel närmast föregående år med justering för skillnaden mellan de sammanlagda fastighetsavgifterna i kommunen enligt Skatteverkets beslut enligt 4 kap. 2 § taxeringslagen vid årlig taxering året före avgiftsåret och motsvarande summa andra året före avgiftsåret.

Senast i september varje år ska regeringen, eller den myndighet regeringen bestämmer, fastställa två uppräkningsfaktorer som ska svara mot den uppskattade procentuella förändringen av skatteunderlaget i riket. Den ena ska avse förändringen mellan andra och första året före beskattningsåret. Den andra ska avse förändringen mellan året före beskattningsåret och beskattningsåret. Under år då riksdagsval hålls i september, får regeringen dock ändra redan fastställda uppräkningsfaktorer. Detta ska ske senast en vecka efter att regeringen avlämnat budgetpropositionen.

Innan Skatteverket betalar ut kommunalskattemedel och fastighetsavgiftsmedel till kommunerna ska avräkning och tillägg för bidrag göras enligt 19 § lagen	Innan Skatteverket betalar ut kommunalskattemedel och fastighetsavgiftsmedel till kommunerna ska avräkning och tillägg för bidrag göras enligt 19 § lagen
---	---

¹ Lagen omtryckt 1973:437. Senaste lydelse av lagens rubrik 1977:191.

² Senaste lydelse 2007:1414.

(2004:773) om kommunal-ekonomisk utjämning. *Vidare ska avräkning göras enligt 6 § lagen (2003:886) om utjämningsavgift för kommuner för kostnader enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade och 16 kap. 8 § skattebetalningslagen (1997:483) samt tillägg göras för bidrag enligt 6 § lagen (2003:887) om utjämningsbidrag till kommuner för kostnader enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade.* Det belopp som framkommer ska betalas ut med en tolfedel per månad den tredje vardagen räknat från den 17 i månaden, varvid dag som enligt 2 § lagen (1930:173) om beräkning av lagstadgad tid jämföras med allmän helgdag inte ska medräknas. Är kommunens fordran inte uträknad vid utbetalningstillfällena i månaderna januari och februari, ska utbetalningarna dessa månader grundas på samma belopp som utbetalningen i december månad det föregående året. När särskilda skäl föranleder det får Skatteverket dock förordna att utbetalningen ska grundas på ett annat belopp. Om något av de belopp som utbetalningen i månaderna januari, februari och mars grundats på inte motsvarar en tolfedel av kommunens fordran, ska den jämkning som föranleds av detta ske i fråga om utbetalningen i april eller, om det är fråga om ett större belopp, fördelas på utbetalningarna i april, maj och juni månader.

En slutavräkning av kommunalskattemedlen ska ske när den årliga taxeringen under året efter beskattningsåret har avslutats. Därvid ska en kommun som inte ingår i ett landsting behandlas som om den även utgjorde ett landsting. Produkten av skatteunderlaget enligt den taxeringen och den skattesats som har beslutats för beskattningsåret utgör de slutliga kommunalskattemedlen. Om summan av dessa överstiger summan av de preliminära kommunalskattemedlen enligt andra stycket ska skillnaden betalas ut till kommunerna med ett enhetligt

(2004:773) om kommunal-ekonomisk utjämning och 6 § lagen (2008:000) om utjämning av kostnader för stöd och service till vissa funktionshindrade. *Vidare ska avräkning göras enligt 16 kap. 8 § skattebetalningslagen (1997:483).* Det belopp som framkommer ska betalas ut med en tolfedel per månad den tredje vardagen räknat från den 17 i månaden, varvid dag som enligt 2 § lagen (1930:173) om beräkning av lagstadgad tid jämföras med allmän helgdag inte ska medräknas. Är kommunens fordran inte uträknad vid utbetalningstillfällena i månaderna januari och februari, ska utbetalningarna dessa månader grundas på samma belopp som utbetalningen i december månad det föregående året. När särskilda skäl föranleder det får Skatteverket dock förordna att utbetalningen ska grundas på ett annat belopp. Om något av de belopp som utbetalningen i månaderna januari, februari och mars grundats på inte motsvarar en tolfedel av kommunens fordran, ska den jämkning som föranleds av detta ske i fråga om utbetalningen i april eller, om det är fråga om ett större belopp, fördelas på utbetalningarna i april, maj och juni månader.

belopp per invånare den 1 november året före beskattningsåret. I motsatt fall ska skillnaden återbetalas av kommunerna med ett enhetligt belopp per invånare den 1 november året före beskattningsåret. Utbetalning eller återbetalning ska göras i januari andra året efter beskattningsåret.

En slutavräkning av kommunens begravningsavgiftsmedel ska ske när den årliga taxeringen under året efter beskattningsåret har avslutats. Produkten av skatteunderlaget enligt den taxeringen och den avgiftssats för begravningsavgiften som har beslutats för beskattningsåret utgör de slutliga begravningsavgiftsmedlen. Om dessa överstiger de preliminära begravningsavgiftsmedlen enligt andra stycket ska skillnaden betalas ut till kommunen. I motsatt fall ska skillnaden återbetalas av kommunen. Utbetalning eller återbetalning ska göras i januari andra året efter beskattningsåret.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2009.